

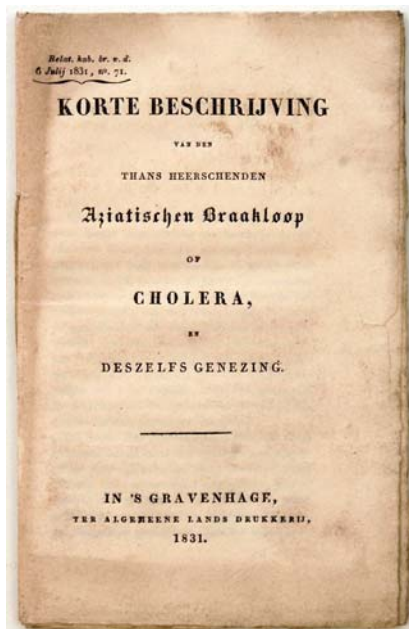
Gezondheid (1)

Cholera

De verwensing: "Hij kan de klere krijgen" slaat terug op een verschrikkelijke ziekte die in het jaar 1832 in onze gemeente tientallen slachtoffers maakte. Bij WHAM hebben we de scans van alle overlijdensakten van 1810 tot 1950. Op deze lijst vinden we vreemd genoeg in 1831 al 100 namen in plaats van 60, zoals in voorgaande jaren. Of de tientallen extra doden in 1831 ook al slachtoffer waren van de cholera hebben we niet kunnen achterhalen.

In de gemeentelijke bekendmakingen waarschuwt de burgemeester eind mei 1832 voor de Aziatische braakloop (Cholera morbus). De epidemie is dan al lang bezig zijn slachtoffers te eisen. In elk dorp is een boekje met de "aard en de meest geschikte wijze van behandeling" van de ziekte.

De burgemeester zelf verwittigt dat de ziekte niet besmettelijk is, en dat "matigheid en zindelijkheid de beste behoedmiddelen tegen dezelve zijn". Ook moet gelet worden op de "hoedanigheid van het voedsel, vooral van vleeschen en visch. Boven alles moet worden vermeden het gebruik van onrijpe vruchten, vooral van kruisbezen, als waarvan de nutting geacht wordt uiterst nadelig te zijn, weshalve de verkoop daarvan bij deze uitdrukkelijk wordt verboden, en de veldwachters gelast, daarover een wakend oog te houden; wordende eindelijk ook de oudere aangemaand, om zorgvuldig toe te zien, dat hunnen kinderen zich van alle onrijpe vruchten onthouden". In juni volgt nog een waarschuwing tegen het eten van kruisbessen(pap). In augustus worden de kermis en jaarmarkten verboden.

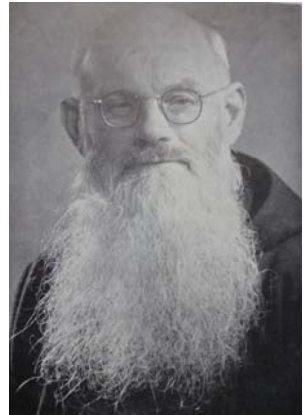

De ziekte cholera is in het begin van de 19^e eeuw ontstaan in India, en verspreidde zich vanuit Azië langzaam naar andere delen van de wereld. Op 25 juli 1832 kwam in Scheveningen een boot aan met daarin een aantal

botersmokkelaars die vanuit Engeland terug naar Nederland kwamen. Deze mannen brachten de ziekte mee. De epidemie duurde tot januari 1833 en had aan 5000 mensen het leven gekost. De ziekte verspreidde zich vooral snel via scheepvaartroutes, waardoor juist de vissersplaatsen in ons gebied gevaar liepen het eerst getroffen te worden. Op een kaartje uit die tijd is te zien dat Alphen ongeveer de meeste oostelijke plaats aan de Maas is, die door de epidemie werd getroffen.

Pater Quirinus

Van verschillende kanten kregen we onlangs enkele nummers van het blad Kapkoord aangereikt. Dit is een gratis blad dat 4 keer per jaar wordt uitgegeven en verzonden aan familieleden, vrienden en relaties van de kapucijnen in Nederland. Zowel in het laatste nummer van 2015 als in het eerste nummer van 2016 was een artikel gewijd aan een pater uit Alphen: Quirinus Sas.

Hij werd geboren in Alphen op 16 januari 1886 als Josephus Maria Sas, oudste zoon van de hoofdonderwijzer Gerrit Sas, in het schoolhuis aan de Schoolstraat, nu nummer 4. Hij was de oudste broer van Alphons Sas, bij vele Alphenaren nog goed bekend als Meester Sas, die onderaan in de Schoolstraat woonde (nu Middendam 2). Bij de kapucijnen is het niet ongebruikelijk dat de plaats waar je vandaan komt in je naam wordt opgenomen en zodoende ging deze pater door het leven als Quirinus van Alphen.

In het tijdschrift van november prijkte zijn foto n.a.v. een nieuw verschenen boek over de rijke historie van de Rotterdamse havenwijk Katendrecht. Tussen 1921 en 1934 werd in de Rechthuislaan een kloostertje en een kerkzaaltje gerealiseerd van waaruit de kapucijnen parochiewerk, onderwijs en jeugdopvang deden. Voor de zeelui stichtten zij een zeemanshuis ("Roomse kroeg") en ze gaven een krantje "Recht door zee" uit. Pater Quirinus ging in zijn zeeliedenwerk nog een stapje verder en legde via het beklimmen van gevaarlijke touwladders al contacten met de zeelui voordat hun schip aangemeerd was. Daarnaast trok hij zich het lot van de prostituees in de wijk aan. Door zijn verzet tegen hun uitbuiting door pooiers werd hij "de rosse pater" genoemd.

In januari 2016 besteedde het blad aandacht aan Quirinus, vanwege een ongebruikelijke foto. Tijdens de bevrijding van Veghel in 1944 werd hij met een soldaat van de 101ste Airborne Division gefotografeerd bij het klooster en de kerk. De foto is in kleur, hoewel kleurenfoto's pas veel later in gebruik raakten.

Het is dan ook een vakkundig later ingekleurde foto van deze gebeurtenis. Hartelijk dank aan degenen die zo attent waren om ons deze artikelen toe te spelen zodat we ze bij de Alphense historie kunnen bewaren!

Geschiedenis van het onderwijs (6)

De St. Willibrordusschool

Aan de Schoolstraat, waar nu dorps huis De Hucht staat, heeft ruim een eeuw een schoolgebouw gestaan wat in 1948 de naam St. Willibrordusschool kreeg. De eerste steen werd in 1856 gelegd. Na de afbraak van deze school is de eerste steen opgeknapt en bij de ingang van De Hucht ingemetseld.

Deze school had aanvankelijk maar één leslokaal. In 1864 moest hulponderwijzer Voss in dit lokaal lesgeven samen met hoofdonderwijzer Kuijpers. Er ontstond bij deze werkwijze onenigheid tussen de beide leerkrachten. In 1866 komt er een nieuwe hoofdonderwijzer Van den Brand en daarna maakt ook Voss plaats voor een andere hulponderwijzer Leenzen. Maar het lesgeven aan vele kinderen in één ruimte blijkt ook voor deze personen een probleem. Van den Brand zegt zelfs een rijksdaalder per kwartaal van zijn loon af te willen staan om eventueel een glazen middenschot in de school te maken. In 1871 geeft ook de schoolopziener te kennen dat er een afscheiding moet komen. In 1874 komt deze wand er en heeft de school twee lokalen, elk 7 x 7 m.

In 1890 bouwt men een derde schoollokaal aan het gebouw en in 1901 komt er nog een lokaal bij, aan de kant van de dijk. Het aantal leerlingen dat de school regelmatig bezoekt is ongeveer 175. Er is voor kinderen vanaf 10 jaar nog wel zes weken landbouwverlof mogelijk!

Vanaf 1921 zijn kinderen zeven jaar leerplichtig en daardoor is opnieuw uitbreiding van het schoolgebouw nodig. Het nieuwe klaslokaal komt in 1924 achter de drie bestaande lokalen, richting Kerkstraat. Er komt een lange gang door de school, waardoor alle klassen vanuit de ingang aan de kant van de Schoolstraat te bereiken zijn.

De laatste uitbreiding van dit schoolgebouw is in 1930 geweest. Het zesde lokaal werd gebouwd aan de kant van de dijk.

Als de school in 1948 (als laatste school in het bisdom) van openbare school verandert in katholieke school, vertrekken zeven leerlingen naar de protestant christelijke school in Appeltern. Dit betekent ook het ontslag voor een leerkracht: er blijven 150 leerlingen op deze school.

In 1970 wordt de school als lesgebouw verlaten en dan zijn er 210 leerlingen, verdeeld over zes klassen, die mee verhuizen naar de nieuw gebouwde Mariënhof. De St. Willibrordusschool wordt in 1974 gesloopt om plaats te maken voor de bouw van het dorps huis.

Zoekplaatje Bekend gezicht

Deze foto zit al heel lang in onze collectie, maar onlangs ontdekten we dat de bijbehorende naam ontbreekt! Wie we het vragen, zegt: "Dat is een bekend gezicht". Toch willen we graag het naadje van de kous weten. Wie helpt ons met de oplossing van deze foto?

Oplossing zoekplaatje Carnaval

Toos van de Wert-van Uden herkende zichzelf rechts achter de bar op het zoekplaatje van het Carnavalsfeest van de KAV in 1967. Naast haar staan Wim van der Voort en Toon Appeldoorn. De dansende dame op de voorgrond (rechts) is niet Mien van Mil, maar Toos Appeldoorn-Tiemissen. Lang is er nagedacht wie dan de dame met hoed is, links vooraan. We houden het even op Annie van Ooijen-Olieslager. Haar man Cor was in 1970 de eerste prins Carnaval van Alphen bij de Deurdouwers. Wie het beter weet mag het zeggen!

Stichting Werkgroep Historisch Alphen aan de Maas

p/a Greffelingsestraat 23
6626 AN ALPHEN (Gld)

Elke donderdagavond in de Edohof
van 20.00 tot 22.00 uur

RegioBank NL45RBRB0918497752
KvK nr. 11069033

Ben van Dijk
Adrie van Hoogstraten
Johan de Jong

tel. 56 1942
tel. 56 2425
tel. 56 1557

email: wham@alphenaandemaas.com
www.alphenaandemaas.com